

**პოეტისა და პოეზიის დანიშნულება
ზურაბ გორგილაძის შემოქმედებაში**

**THE PURPOSE OF THE POET AND POETRY
IN THE WORK OF ZURAB GORGILADZE**

მადონა კეჯერაძე

საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ტბელ აბუსერისძის
სახელობის სასწავლო უნივერსიტეტი
საქართველო, შუახევი

Madona Kejeradze

St. Tbel Abuseridze Teaching University
of the Georgian Patriarchate
Georgia, Shuakhevi

ABSTRACT

The article talks about the author's understanding of one of the current topics of the work of poet Zurab Gorgiladze, the purpose of the poet and poetry.

Zurab Gorgiladze presents this important topic in the history of lyrics interestingly - in his opinion, poetry is like a vase, which enjoys the beauty and attracts you to it. The poet considers poetry in the context of vocation, striving for glory, and destiny, and explains his choices by vocation. He is spiritually related to the Creator, and the Word is his best friend.

At the same time, Zurab Gorgiladze considers poetry as the biggest responsibility in Georgia and hopes for recognition. He dreams of the classics, he humbly misses them and tries to escape the fateful poetry, but he fails. That is why he remains a worthy successor of his predecessors in poetry - to play the role of mediator between God and man.

It is important for the poet that poetry does not repeat itself. He is categorical in imitation and appears as a new poet himself - his artistic language, style issues, thematic diversity are unique. The paper thematically sorts and discusses lyrical works, relevant analyzes are made and conclusions are drawn.

საკვანძო სიტყვები: ქართული პოეზია, ზურაბ გორგილაძის შემოქმედება, სტილის საკითხი. პოეტისა და პოეზიის დანიშნულება.

Keywords: Georgian poetry, Creativity of Zurab Gorgiladze, style issues, The purpose of the poet and poetry.

„ოჰ, პოეზია!..
ხელში ვაზის მიჭირავს ვაზა...“
(გორგილაძე 2006: 164)

პოეტისა და პოეზიის დანიშნულების ზურაბ გორგილაძისეული განმარტება, ვფიქრობთ, ერთ-ერთი საინტერესო მიგნებაა ლირიკის ისტორიაში. პოეზია მართლაც რომ ვაზას ჰგავს, რომელიც გატკობს თავისი მშვენიერებით და ანდამატივით გიზიდავს თავისკენ, მაგრამ, ამასთანავე, იმდენად მყიფეა, რომ გემინია შეხებისას არ გაგინადგურდეს, ხელებში არ ჩაგეფშვნას.

პოეზიის ვაზასთან შედარებას კიდევ უფრო საინტერესოს ხდის მასალა, რისგანაც ვაზაა დამზადებული – აქ: ვაზი. როგორც ქართველი ისტორიკოსები აღნიშნავენ, „ქართველი კაცის ბედნიერება უვაზოდ არ არსებობს“ და ქართველი ამ უკანასკნელთან კავშირში მხოლოდ იმას მოიხსენებს, რაც მის დარად ღირებულია თავისთვის. ზურაბ გორგილაძე სწორედ ამ განსაკუთრებულ ვაზაში ასხამს თავის „ღვთაებრივ ღვინოს“; აქ: პოეზიას.

მაინც რა არის პოეზია და რატომ ირჩევს პოეტი ამ ვაზას? ის მოწოდებაა, დიდებისკენ სწრაფვა თუ უბრალოდ ბედისწერა?..

პოეტი თავადვე კითხულობს ერთგან:

„ვის ვუერთგულო –
მორჩილ ვნებებს თუ ცრუ დიდებას?

...

იქნებ კირთებას? –
იქნებ ხორცს მიეთ–მოეთის,
საჭირო იყო ქვეყანაზე ვითომ პოეტი?!“

(გორგილაძე 2006: 166).

პოეტი ცდილობს გაერკვეს, რა ხდება მის გარშემო, რატომ აირჩია ეს ვაზა ცხოვრებაში; უჩვეულო გარემო მისი ცხოვრების მეგზური გამხდარა: პოეტს თავი უცხო კუნძულზე წარმოუდგენია, სადაც ცხოვრება ზღაპარს დამსგავსებია; აქ ღამისთევაც კი უჩვეულო ქართულია, სადაც პოეტი „მაღალ მზესთან, მაღალ ჭადრებთან“ მიახლოვებულა, სადაც „წამებაც კუთვნილი“ და თავისებურად სასიამოვნოა... ამიტომაც იტაცებს უნებურად პოეტის გულისყურს და ენატრება ახალი გარემო, რადგან უკვე „აღებულია ციხესავით“ მისი სხეული (გორგილაძე 2006: 295).

ერთგან კი აღნიშნავს, რომ „ვდგავარ გალაქტიკის გარეთ, სამყაროსკენ გაშვერილი ხელით“ (გორგილაძე 2006: 232) და არც ცდება – პოეზია ხომ მართლაც ჰგავს სამყაროს მიღმურ გალაქტიკას, რომელიც, მართალია, ერთი შეხედვით, შორს დგას სამყაროს რეალური ყოფისაგან, მაგრამ მაინც ეკუთვნის მას?! მეტიც, ბატონობს კიდევ მასზე.

არც არის გასაკვირი, რადგან პოეზია ხომ სულს „ფერს ართმევს“, „ფერებს – მუსიკას“, „თვალებს – გაცეზას“ და „ნერვებს – ჟრუანტელს“

(გორგილაძე 2006: 316). ის ხომ ადამიანს თავისად იხდის და „ტვირთად აწვება“... მაგრამ მიუხედავად ამისა, პოეტი მაინც ამართლებს თავის არჩევანს და საკუთარ თავსაც ემართლება:

„ამან დაგივიწყა, იმან მიგატოვა,
სიტყვამ? –
დაილოცოს, – ცეცხლი გაგიჩინა,
სიტყვამ მიგიღო და სიტყვამ გიპატრონა.“

(გორგილაძე 2006: 266).

პოეტისათვის სიტყვა ქცეულა საუკეთესო მეგობრად, რადგან, მართალია, მის ირგვლივ ბევრი ხალხია, მაგრამ მათთან საერთოს მაინც ვერ პოულობს. ერთგან შენიშნავს: „სულ ყველანი აქ ხართ, მაგრამ... ვისთან ვილაპარაკო?“ (გორგილაძე 2006: 316).

ზურაბ გორგილაძე ამ სიტყვებით ნიკოლოზ ბარათაშვილთან სულიერ ნათესაობას ავლენს, როდესაც ეს უკანასკნელი თავის მეგობარს, მაიკო ორბელიანს წერს: „სიცოცხლე მამძულეობა ამდენის მართლობით. შენ წარმოიდგინე, მაიკო, სიმწარე იმ კაცის მდგომარეობისა, რომელსაც მამაცა ჰყავს, დედაც, დებიც, მრავალნი მონათესავენი და მაინც კიდევ ვერვის მიჰკარებია, მაინც კიდევ ობოლია ამ სავსე და ვრცელს სოფელში!.. სად განისვენოს სულმა, სად მოიდრიკოს თავი?...“ (ბარათაშვილი 1968: 179).

მიუხედავად იმისა, რომ ზურაბ გორგილაძის შემოქმედებისათვის დამახასიათებელია მოკრძალება და თავმდაბლობა, პოეტი მაინც ვერ გაურბის სათანადოდ შეაფასოს თავისი ადგილი არა მარტო ქართულ, არამედ მსოფლიო ხელოვნების ისტორიაში. ის თავის შემოქმედებას განიხილავს მიქელანჯელოს, ვერონეზის, რაფაელის, ბოდლერის, მოცარტის, ილიას, ვაჟას, გალაკტიონის და სხვათა შემოქმედების რადიუსში (გორგილაძე 2006: 186).

ზურაბ გორგილაძისათვის უბრალოდ პოეტობა იმდენად მძიმე ტვირთს არ წარმოადგენს, რამდენადაც პოეტობა საქართველოში – „ო, წამებაა ლექსებს საქართველოში წერდე“ (გორგილაძე 2006: 70). ან კიდევ: „საქართველოში ლექსებით ვის გააკვირვებ, – ძამა!!!“ (გორგილაძე 2006: 431). მართლაც, ძნელია პოეტობა დაიჩემო რუსთაველის, გურამიშვილის, ბარათაშვილის, აკაკისა და გალაკტიონის ქვეყანაში. ამასთან იმ სუკუნეში, რომელსაც თავად პოეტი გალაკტიონის საუკუნეს უწოდებს:

„შენ რომ მიაცილებ დადლილ საუკუნეს, – გალაკტიონია,
გალაკტიონია ერთად მოხვეტილი მთელი საუკუნე“

(გორგილაძე 2006: 161)

პოეტი ლექსში – „***დგას გენიების“ – გალაკტიონს ქართული პოეზიის, „გენიების ხნიერი ხის“ გვირგვინს უწოდებს. უფრო მეტიც, თვლის, რომ ის ზოგადად მსოფლიო ლირიკის ერთ-ერთი უბრწყინვალესი წარმომადგენელია. გალაკტიონის შემოქმედების გორგილაძისეული შეფასება, ვფიქრობთ, ყველაზე უკეთ შემდეგ სიტყვებში იკვეთება:

„გალაკტიონში არაფერი მე არ მოცეხს,
გალაკტიონი... – ვტირი და მიკვირს“

(გორგილაძე 2006: 203).

ამიტომაც ამბობს ერთგან საყვედურს:

„მთებო!

ვედრებავ, მთებო, როსდა დამისვამთ წერტილს,
უნდა ავდგე და ვკეპო, რასაც თამამად ვწერდი.

ჩემი მხურვალე ბნედა წყლის ნაყვია და რომი,
რისთვის დამზადა დედამ, გალაკტიონის დროში“

(იქვე: 144)

პოეტს ოცნებად ქცევია პოეზიის კლასიკოსთა ხვედრი, „სიყვარულს რომ შიგ თვალეზში ჩახედეს“ და შენატრის კიდევ მათ. ამიტომაც ცდილობს გაექცეს პოეზიას, მაგრამ ვერ ახერხებს, რადგან პოეზია ბედისწერად ქცევია პოეტს.

პოეტი დარწმუნებულია იმაშიც, რომ პოეზიის რთულ გზაზე ბევრი წინააღმდეგობა შეიძლება შეხვდეს, მაგრამ მაინც არ იხვეს უკან. მეტიც, თვლის, რომ ბრძოლის გარეშე ყველაფერი ფასს კარგავს:

„პოეტი თუ არ დაობს, – რა პოეტია იგი.

...

პოეტი თუ არ ომობს, – ვინ თქვა დიდება მისი“ (იქვე: 201).

გორგილაძის, როგორც პოეტის, მთავარი კრედო ხალხის სამსახური და თავდადებაა. ზურაბ გორგილაძე არის რა ღირსეული მემკვიდრე თავის წინამორბედთა, პოეზიის გზას ირჩევს ღვთაებრივი მისიისათვის – შეასრულოს შუამავლის როლი ღმერთსა და კაცს შორის, „მე ცა მნიშნავს და ერი მზრდის მიწიერი ზეციერსა; ღმერთთან მისთვის ვლაპარაკობ, რომ წარვუძღვე წინა ერსა“ (ჭავჭავაძე 1977: 151). ამიტომ აღნიშნავს ერთგან თავადაც: „ქუდზე კაცივით დგება ჩემი ქართული ლექსიო“ (გორგილაძე 2006: 156). სწორედ ეს ქცეულა ზურაბ გორგილაძის პოეზიის ძირითად ლაიტმოტივად. ის დარწმუნებულია, რომ არჩეული გზით წარმატებით შეასრულებს რიგითი ადამიანის მისიას და დამსახურებულ დიდებასაც ეღირსება:

„ ... ვივლი, ბიბლიურ სამოსით

ვივლი და შენ გახდები პირველი მოწმე, სამშობლო

როგორ დამადგამს გვირგვინს“

(იქვე: 173).

„უკვდავებას ხომ არასოდეს არავისთან არაფერი არ ეშლება, იგი დროსავით უცდომელი და მოუსყიდველია. უღირსს კარს არ გაუღებს, ღირსეულს კი თავად მოძებნის, ბავშვივით აიტაცებს ხელში და კუთვნილ ადგილს მიუჩენს“ (ბერიძე 2002: 52); „ზურაბ გორგილაძის განუმეორებლობა და ერთადერთობა იმდენად მწვავეა, რომ არავის და არაფერს არ ძალუძს ამ შემოქმედებიდან და პოეზიიდან წამოსული ნათების გაფერმკრთალება...“ (ქათამაძე 2006: 39).

ზურაბ გორგილაძისათვის მნიშვნელოვანია, რომ პოეტი არ განმეორდეს. მისი აზრით, პოეზიის ფერხულში ყოველთვის „ახალი პოეტი“ უნდა ებმებოდეს. ამის ნათელი მაგალითია „ორი რუსთაველი“. ლექსში პოეტი თავის სიზმარში გვამოგზაურებს, სადაც ორ რუსთაველს გვახვედრებს:

„წუხელ სიზმარეთში ბებერ ალავერდთან,
ხალხის სახელი და სახე,
მზეთა პოეზიის ერთი მამალმერთი ორი რუსთაველი ვნახე“
(გორგილაძე 2006: 21).

სიზმარი ტრადიციულად ჯადოსნურია, მაგრამ არაფერი აქვს საერთო რეალურის ჯადოსნურად კეთილად შეცვლასთან; ჩვენს თვალწინ იშლება გაორებული XII–XIII საუკუნეების საქართველო, რომლის ერთი საწყისის მკვიდრნი კეთილები არიან და მათ სამეფოში სიყვარული გაბატონებულა, ხოლო მეორეში – ბოროტები და მათ სამეფოში, პირიქით, სიძულვილს დაუთრგუნავს სიყვარული. გაორებულია რუსთაველიც, „იგი მეორე შოთა რუსთაველი, პირველს მიძგნიდა და თხრიდა“... ცუდი წინათგრძნობა გვიპყრობს, მაგრამ პოეტი დროულად გვეჭრება ფიქრთა ბურუსში და გვაფხიზლებს:

„უცებ გამეღვიძა... შიშის სასთუმალზე
ცრემლის ცხელი კონა დავდე,
ღმერთმა დაგვიფაროს, ღმერთმა,
საქართველოს
ორი რუსთაველი ჰყავდეს!“

ამ მხრივ საყურადღებოა ასევე „გულის მოხება“ ლექსი სატირული ხასიათისაა – პოეტი დასცინის ზოგადად მიმზამველთ; კერძოდ კი გალაკტიონის მიმზამველს:

„აუხსნელი უჟმურებით იჟინჟღლება ციონი,
მაგი, ბიჭო?
მაგან, ბიჭო?
გაფცქვნა გალაკტიონი“ (გორგილაძე 2006: 499).

ლექსის დასკვნით ნაწილში ავტორი დასძენს, რომ მიმზამველობით შეიძლება ვინმე „გავაბიაბუროთ“ და „გზა მოვნახეთ იოლი“ პოეტად აღიარებისთვის, მაგრამ ამით საკუთარ თავსავე ვაყენებთ ჩრდილს: „ვაი ჩვენდა!.. ვითომ ყველას გვესმის გალაკტიონი“.

ზურაბ გორგილაძე პოეზიის რამდენიმე სახეობას გამოყოფს ლექსში „მაჩვენეთ, სად არის“ (იქვე: 197). პოეტის თვალთახედვით, შესაძლებელია, არსებობდეს დაისის, სიჩუმის, ხმაურის, ფიქრების, მუსიკის, ასაკის, ცხოვრების პოეზია... მაგრამ არამც და არამც არ შეიძლება პოეზია იყოს „უსაგნო“ – შეუძლებელია პოეზია ამაოდ, საჭიროების გარეშე შეიქმნას. პოეზიისათვის განკუთვნილი მეტაფორები ხომ „ჭრიალით გამოდიან“, ჩვენი მრავალფეროვანი, ღირებული ყოფიერებიდან და ამიტომაც:

„ზოგ ლექსს მთების სუნი ასდის,
 ზოგს – ქუხილის სურნელი,
 ...
 ზოგ ლექსს პიტნის სუნი ასდის,
 ზოგს – დაფნების სურნელი,
 ...
 ზოგ ლექსს ტახტის სუნი ასდის,
 ზოგს – ბორკილის სურნელი,
 ...
 ჩემსას – მარად ზენაარი ზაფრა განუკურნელი,
 ყაბალახის, –
 თუთუნის და, –
 საქართველოს სურნელი“

(გორგილაძე 2006: 79).

ამიტომაც აღნიშნავს ერთგან „როს ქვეყანას პატიოსან ლექსს დაფუწერ, უცებ... ხალხში გადავარდნა მომინდებო“ (იქვე: 486).

თავის ქვეყანასა და ერზე ესოდენ შეყვარებული პოეტის გული ვერ ისვენებს, ვაითუ დაუმსახურებლად უმუხთლოს ქართველობამ – „ვინ აღიარებს, ვინ გაიგებს ჩემს პოეზიას?“ (იქვე: 267), ვაითუ არ შედგეს ან დაგვიანდეს დიდება:

„ოღონდაც ჩემს ხალხს დაურჩი
 ჩემო ძვირფასო წვალეზავ...
 მე რომ მოგკვდები, რა უჭირს,
 ვახ, ლექსის გარდაცვალებავ!..“

(გორგილაძე 1981: 72).

სამწუხაროდ, პოეტის მოლოდინი გამართლდა, ქართველობამ ამჯერადაც არ იკმარა წარსულ დროთა გაკვეთილი – ამჯერადაც არ ღირსებია პოეტს სიცოცხლეშივე სათანადო აღიარება და პატივისცემა.

ზურაბ გორგილაძე აცნობიერებს რა პოეტისა და პოეზიის დანიშნულებას, თვლის, რომ თავისი ხვედრი უფრო მოწოდების ბრალია, ვიდრე – ბედისწერისა და დიდების სურვილის. თუმცა მოწოდება თავისთვად ქცეულა ბედისწერად და გამხდარა საწინდარი მომავალი დიდებისა.

დასასრულს კი გვინდა გავიხსენოთ ნაწყვეტი ლექსიდან „სიტყვავ, ბატონო!“, რომელიც ქართული სიტყვის ჰიმნად ისმის:

„სიტყვავ!
 შენ,
 რჯულის სულო ბებერო,
 ნეტა სანამდე უნდა გეფერო.
 შენ!
 მთების ფშვინვავ, ველის ნიაგო, –
 სანამდე უნდა გელოლიავო!“

...
შენ,
მსხმოიარე სისხლო ხნიერო,
რა გამაჩნია სამაგიერო!“

(გორგილაძე 2006: 540).

ამრიგად, ზურაბ გორგილაძისათვის, როგორც რიგითი ჭეშმარიტი ქართველისათვის, სიტყვა, ზოგადად კი პოეზია, ერთადერთი ხსნა და ნუგეშია.

გამოყენებული ლიტერატურა

- ბარათაშვილი 1968: ბარათაშვილი ნ., თხზულებანი. თბილისი, 1968.
ბერიძე 2002: ბერიძე ს., აი ლირიკა, ჟურნალი „ლიტერატურული აჭარა“, №6, ბათუმი, 2002.
გორგილაძე 1981: გორგილაძე ზ., ლექსები. ბათუმი, 1981.
გორგილაძე 2006: გორგილაძე ზ., რჩეული. ბათუმი, 2006.
ქათამაძე 2006: ქათამაძე მ., ზურაბ გორგილაძის ხსოვნას, ჟურნალი „ჭოროხი“. ბათუმი, 2006.
ჭავჭავაძე 1977: ჭავჭავაძე ი., ქართული პოეზია, ტ. VII. თბილისი, 1977.